

MUNI LAW

Globalizovaný svět si žádá uniformní nástroje k řešení sporů: alternativní způsoby řešení sporů včetně investiční arbitráže – může je využít i jednotlivec?

Osnova přednášky

- Způsoby řešení sporů s mezinárodním prvkem – přehled
- Způsoby řešení obchodních sporů s mezinárodním prvkem
- Způsoby řešení spotřebitelských sporů s mezinárodním prvkem
- Investiční arbitráž

Způsoby řešení sporů s mezinárodním prvkem

- Spory mezi osobami (fyzickými, právnickými) z různých států
- Možné způsoby – přehled:
  1. Alternativní způsoby řešení sporů (ADR)
  2. Mezinárodní rozhodčí řízení/arbitráž
  3. Řízení před soudem

Způsoby řešení sporů – výběr (obecně)

- Kdy zvažuji způsob řešení sporu?
  - Po vzniku sporu x do budoucna
- Víím, jaké způsoby řešení sporů existují? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody?
- Jsem ochoten případné spory řešit smírně?
- Je v případě určitého sporu daný způsob dovolený?
- Kolik bude daný způsob řešení sporu stát?
- Roli mohou hrát i např. kulturní faktory

Způsoby řešení přeshraničních obchodních sporů

- *Vinařství Děvičky se sídlem v Pavlově patří mezi větší vinařství na jižní Moravě. Vinařství Děvičky se v roce 2023 rozhodlo zakoupit nové sudy typu barrique pro vyžrávání vybraných odrůd červených vín. Kvalitní sudy typu barrique se vyrábí mimo jiné ve Francii. Proto Vinařství Děvičky uzavřelo smlouvu na dodávku pěti sudů se společností Tonnellerie Saint-Clare (výrobce sudů, sídlo a výrobní závod v Les Gonds, Francie) ze celkovou cenu 5000 EUR.*

Způsoby řešení přeshraničních obchodních sporů

1. Řízení před soudem

- V případě vzniku sporu je nutné určit, soudy kterého státu mohou rozhodovat (mezinárodní příslušnost)
- Strany se mohou předem dohodnout, kde chtějí spor řešit (př. *Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny u francouzských soudů.*)

2. Alternativní způsoby řešení sporů (ADR)

3. Mezinárodní obchodní rozhodčí řízení/mezinárodní obchodní arbitráž

ADR – základní znaky

- **Dobrovolnost** stran v podřízení se tomuto řízení a jeho výsledku
- Přítomnost třetí osoby, která zprostředkuje jednání
- Úspěšným výsledkem je dohoda stran, ne „rozhodnutí“ jako u soudu

ADR - výhody

- Nižší náklady (řízení, právní zastoupení)
- Úspora času
- Vyšší stupeň možnosti zachování důvěry mezi stranami (hledání kompromisu)
- Možnost zachování tajemství o projednávaných otázkách

ADR - nevýhody

- Snaha o (úmyslné) oddálení sporu
- Možnost odhalení strategie pro budoucí soudní či rozhodčí řízení (argumenty, důkazy)

ADR - druhy

- Existuje řada druhů – různá podoba, různý průběh
- Role významných mezinárodních obchodních institucí jako např.
Mezinárodní obchodní komora
- Často využívaný druh: mediacce

Mediace

- Strany se musí dohodnout, ideálně už ve smlouvě („mediační doložka“)
- Třetí osoba – mediátor
- Mediátor vede strany k dohodě, nerozhoduje
- Úspěšným výsledkem je dohoda stran („mediační dohoda“)
- Mediaci nabízí řada mezinárodních obchodní institucí, např. Mezinárodní obchodní komora – vzorové doložky (finančně nákladnější)
- Mediace mimo instituce

Mediační doložka – vzor (1)

- Vzorová doložka Mezinárodní obchodní komory
  - *In the event of any dispute arising out of or in connection with the present contract, the parties agree in the first instance to discuss and consider referring the dispute to the ICC Mediation Rules.*

Mediační doložka - vzor (2)

- Mimo instituci
- U nás vhodné volit „zapsaného“ mediátora
- *Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny smírně mediací. Mediátorem bude pan XY. Místem jednání bude XXX. Mediace bude probíhat v angličtině. Pokud se strany nedohodnou do X dnů od zahájení mediace, (...).*

Zákon o mediaci

- Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci
- Provedení směrnice EU
- Upravuje výkon a účinky mediace prováděné **zapsanými mediátory**
  - Zápis v registru (vede Ministerstvo spravedlnosti)
  - **Podmínky zápisu do registru** – žádost, fyzická osoba, svéprávnost, bezúhonnost (úmyslný trestný čin, trestný čin v souvislosti s výkonem činnosti mediátora), VŠ vzdělání v magisterském programu, složení zkoušky mediátora, není vyškrtnutí z registru v posledních pěti letech

Mezinárodní obchodní arbitráž

- *„Dobrovolné postoupení řešení sporu neutrální třetí straně (rozhodce nebo rozhodčí senát), která vydá po provedeném řízení závazné a vykonatelné rozhodnutí.“*
- Základní předpoklady konání
  - **Dovolenost** právním řádem státu, kde se koná (arbitrabilita)
  - Dohoda stran = **rozhodčí smlouva**

Mezinárodní obchodní arbitráž – znaky

- Dohoda stran sporu (rozhodčí smlouva)
- Sporné řízení (formalizovanější než ADR, méně formální než řízení před soudem)
- Rozhodci vykonávají rozhodovací pravomoc (podobně jako soudci)
- Stát vykonává kontrolní (např. návrh na zrušení rozhodčího nálezu) a pomocné funkce
- Výsledek – rozhodčí nález – je exekučním titulem

Mezinárodní obchodní arbitráž – druhy

- **Institucionalizovaná**
  - Administrované rozhodčí institucí/rozhodčím soudem – orgány, pravidla
  - Příklady rozhodčích institucí: Rozhodčí soud při HK ČR a AK ČR; International Court of Arbitration of ICC; London Court of International Arbitration (LCIA); Arbitration Institute of SCC; Vienna International Arbitral Centre
- **Ad hoc**
  - Bez působení rozhodčí instituce, vyšší nároky na strany

Mezinárodní obchodní arbitráž – výhody x nevýhody

Výhody	Nevýhody
Vykonatelnost nálezů	Náklady
Možnost vyhnout se soudům určitého státu	Neexistence donucovacích pravomocí rozhodců
Flexibilita	Pomalost
Možnost stran vybrat si rozhodce	Zásahy soudů
Neveřejnost a důvěrnost	Chybějící odvolací mechanismus
Neutralita (př. výběr místa, výběr rozhodců)	
Konečnost nálezů (jedna instance)	
Rychlost	

Rozhodčí smlouva

- Ujednání stran, které přesouvá pravomoc k rozhodování existujícího nebo v budoucnu vzniklého sporu z jejich právního poměru na rozhodce
  - Rozhodčí doložka x smlouva o rozhodci
- **Vůle stran** řešit spory nikoli před soudem, ale před rozhodci
- **Vymezení okruhu sporů**
- **Písemná forma**
- Další (doporučené) náležitosti – určení rozhodců/rozhodčího soudu, místo konání rozhodčího řízení, jazyk řízení, ...

Příklady rozhodčích doložek

- Řízení před stálým rozhodčím soudem
  - *Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho řádu třemi rozhodci.*
- Ad hoc rozhodčí řízení
  - *Spory vzniklé z této smlouvy budou s konečnou platností projednány a rozhodnuty v rozhodčím řízení třemi rozhodci v ČR. Každá ze stran jmenuje rozhodce, kteří se dohodnou na osobě třetího rozhodce.*

Arbitrabilita

- Přípustnost řešení sporu v rozhodčím řízení
- V ČR upravena zákonem o rozhodčím řízení
- **Majetkový spor** (x spor ze spotřebitelské smlouvy, spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí, incidenční spor)
- K projednání a rozhodnutí sporu by **jinak** byla dána **pravomoc soudu**
- Strany by mohly o předmětu sporu uzavřít **smír**

Rozhodce – zákonné požadavky

- Občan ČR i cizinec
- Zletilost
- Bezúhonnost (nebyl pravomocně odsouzen za trestný čin)
- Plná svéprávnost
- Nestrannost a nezávislost

Spotřebitelské spory s mezinárodním prvkem

- *Paní Elena (bydliště v Brně) si zakoupila boty na e-shopu eobuv.cz, který provozuje společnost MODIVO S.A. se sídlem v Polsku.*
- Paní Elena je zde v postavení spotřebitele, jde o spotřebitelskou smlouvu
- Součástí obchodních podmínek prodávajícího je kapitola XIII nazvaná **Mimosoudní způsoby řešení sporů**

Kapitola XIII OP

- *Máte právo využít smírného řešení spotřebitelských sporů. Spotřebitel má podle Zákona o ochraně spotřebitele právo na mimosoudní řešení spotřebitelského sporu z kupní smlouvy. Subjektem, který je oprávněn mimosoudní řešení sporu provádět, je Česká obchodní inspekce. Bližší informace jsou dostupné na webových stránkách www.coi.cz.*
- *Dodatečně na adrese: <http://ec.europa.eu/consumers/odr> je k dispozici platforma pro online systém řešení sporů mezi spotřebiteli a podnikateli na úrovni EU (platforma ODR). Platforma ODR je interaktivní a vícejazyčný web s jednotným kontaktním místem pro spotřebitele a podnikatele, kteří hledají mimosoudní řešení sporu ze smluvních závazků vyplývajících z online kupní smlouvy nebo smlouvy o poskytování služeb.*
- *Ustanovení této kapitoly mají informativní charakter a **nezakládají naši povinnost používat způsoby mimosoudního řešení sporů.***

Způsoby řešení sporů

- 1) Alternativní způsoby řešení sporů (viz Kapitola XIII OP)
  - Česká obchodní inspekce – viz: <https://www.coi.cz/informace-o-adr/>
  - Evropská komise – viz: <https://ec.europa.eu/consumers/odr/main/index.cfm?event=main.home2.show&lng=CS>

Způsoby řešení sporů

2) Rozhodčí řízení

- V ČR je řešení spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení nepřípustné

3) Soudní řízení

- Kde může spotřebitel podat žalobu?
  - Pokud se podnikatel zaměřuje na stát spotřebitele, může spotřebitel podat žalobu i u soudu svého státu
- Může využít např. řízení o drobných nárocích

Investiční arbitráž

- Řešení sporu mezi státem a osobou (fyzickou či právnickou) z jiného státu (investorem) z důvodu tvrzeného porušení povinnosti ze strany státu (plynoucí z mezinárodní smlouvy) při ochraně investice
- Co je na začátku?
  - Zpravidla dvoustranná mezinárodní smlouva o podpoře o ochraně investic („BIT“)

BIT mezi ČR a Švýcarskem jako příklad

- Článek 9: Spory mezi jednou smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany
- *V zájmu urovnání sporů mezi jednou smluvní stranou a investorem druhé smluvní strany týkající se investic se uskuteční jednání mezi zúčastněnými stranami (...).*
- *Pokud tato jednání nevyústí v řešení během šesti měsíců, bude spor na žádost investora předložen rozhodčímu soudu. Rozhodčí soud bude ustanoven takto:*
- *Rozhodčí soud bude ustaven pro každý jednotlivý případ. Nedohodnou-li se strany ve sporu jinak, každá z nich určí jednoho rozhodce a tyto dva rozhodci jmenují občana třetího státu jako předsedu. (...)*
- *V případě, že jsou obě smluvní strany členy Washingtonské úmluvy z 18. března 1965 o řešení sporů o investicích mezi státy a občany jiných států, mohou být spory podle tohoto článku na žádost investora jako alternativa postupu uvedeného v odstavci (2) tohoto článku, postoupeny Mezinárodnímu středisku pro řešení sporů o investicích.*

Investiční arbitráž

- Mezi investorem a státem nedochází k uzavření rozhodčí smlouvy
- Investore přijme „nabídku“ státu k arbitráži, která vyplývá se mezinárodní smlouvy

Investiční arbitráž – příklady ČR

- <https://www.mfcr.cz/cs/zahranici-a-eu/ochrana-financnich-zajmu/arbitraze/prehled-arbitraznich-sporu-vedenych-prot>
- WCV Capital Ventures Cyprus Limited a Channel Crossings Limited proti ČR
  - Společnosti ze skupiny SYNOT, Rušení některých povolení k provozování videoloterijních terminálů
  - BIT mezi ČR a Kypr
  - Výhra ČR 3,6 mld. Kč
- Diag Human SE proti ČR
  - Pochybení Ministerstva zdravotnictví v průběhu zadávání veřejných zakázek na zpracovatele krevní plazmy
  - BIT se Švýcarskem
  - Prohra ČR 15,5 mld. Kč